

6. Чотири простори бібліотеки: модель діяльності: практичний посібник / автори-укладачі: О. Бояринова, О. Бруй, Л. Лугова, Я. Сошинська, І. Шевченко; Українська бібліотечна асоціація. Київ: ВГО Українська бібліотечна асоціація, 2020. 104 с.

*Недошитко І. Р. канд. іст. наук, доцент
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль*

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ СУЧАСНОЇ АРХІВНОЇ СПРАВИ

На зламі тисячоліть розвиток цивілізації перейшов на новий етап: так зване «паперове суспільство» поступово трансформується в «інформаційне», базовою основою якого стала електронна мережа «Інтернет». Сьогодні практично в усіх країнах світу доволі актуальним є питання інтеграції у згадану мережу архівних установ, які репрезентують у ній свої інформаційні ресурси. Не залишилася поза межами цього глобального процесу й Україна.

Інтернет впродовж лише кількох років кардинально змінив стиль, способи і методи діяльності архівних служб не лише України, але й усього світу. За оприлюдненими даними, у світі на одного дослідника, який працює у читальному залі архіву, припадає приблизно сто відвідувачів в Інтернеті.

Однак мусимо констатувати, що наша держава є однією з останніх країн у Європі за кількістю оцифрованих і опублікованих у відкритому доступі архівних документів.

В Україні діють 2 146 архівних установ, де зберігається майже 82,7 млн одиниць (архівних справ) Національного архівного фонду [1], однак, за інформацією голови Державної архівної служби України Анатолія Хромова, з них оцифровано лише 5 % [2].

З огляду на це 4 роки тому оцифрування архівних фондів стало пріоритетом для архівістів. Допомагають архівам європейські країни та неурядова організація США Family Search, адже бюджетних коштів на такі проекти не виділяють.

Одним із найважливіших досягнень діяльності Державної архівної служби України та архівної галузі загалом у 2021 р. стало зростання оцифрування документів Національного архівного фонду.

За результатами 2021 р. державними архівами оцифровано (створено фонд користування) на 155 688 од. зб. із паперовим носієм, 343 од. обл. кінодокументів, 5 882 од. обл. фонових документів, 20 368 од. обл. фотодокументів та 11 од. обл. відеодокументів, 546 од. зб. особового походження в електронній формі [3].

Загалом у 2021 р. оцифровано 182 838 од. зб. та од. обл., що становило 245 % від показника 2020 р. (74 183 од. зб., та од. обл.) і майже 500 % (482 %) від показника 2018 р. (37 904 од. зб. та од. обл.).

Лідерами з оцифрування документів НАФ у 2021 році є:

центральні державні архіви:

ЦДАК України (12 137 од. зб.);

ЦДНТА України (5 264 од. зб.);

ЦДАМЛМ України (2 924 од. зб.);

державні архіви областей:

Полтавської (77 262 од. зб.);

Тернопільської (5 416 од. зб.);

Сумської (5 137 од. зб.);

Кіровоградської (4 953 од. зб.);

архівні відділи міських рад:

Дніпропетровської (557 од. зб.);

Київської (357 од. зб.);

Хмельницької (106 од. зб.) областей.

Серед галузевих державних архівів: Галузевий державний архів «Державний інформаційний геологічний фонд України» (15 000 од. зб.), Галузевий державний архів Служби зовнішньої розвідки України (624 од. зб.), Галузевий державний архів Міністерства закордонних справ України (335 од. зб.) [3].

Значне збільшення темпів оцифрування документів НАФ у 2021 р. зумовлено співпрацею державних архівів Київської, Кіровоградської, Луганської, Миколаївської та Полтавської областей з уже згадуваною корпорацією Family Search International (США).

Також упродовж року державні архіви оцифрували та перевели в електронний вигляд 24 990 описів на документи управлінської документації, 134 описи справ на документи особового походження, 153 описи справ на науково-технічну документацію, разом – 25 187 описів справ, що становить 167,2 % від показника 2020 р. (15 063 оцифрованих описів справ).

Лідерами з оцифрування описів на документи НАФ у 2021 р. є: центральні державні архіви: ЦДІАК України (102 описи справ), ЦДАВО України (80 описів справ); державні архіви областей: Державний архів Чернігівської області (4 881 опис справ); Державний архів Кіровоградської області (3 000 описів справ); Державний архів Полтавської області (2 978 описів справ); Державний архів Херсонської області (2 000 описів справ); Державний архів Запорізької області (1 945 описів справ); Державний архів Львівської області (1 610 описів справ); Державний архів м. Київ (1 395 описів справ) [3].

У 2021 р. вперше з метою активізації оцифрування та забезпечення безпосереднього контролю Державною архівною службою України прийнято Програму оцифрування архівних інформаційних ресурсів на 2022–2025 рр., затверджену наказом Голови Державної архівної служби від 29.12.2021 № 165 [4].

Про зручність користування оцифрованими документами, які є доступними на сайтах різних установ, переконуємося у час пандемії. Багато науковців могли продовжити працювати над своїми дослідженнями завдяки відсканованим архівним справам.

За часів Радянського Союзу був обмежений, а то і зовсім закритий доступ до архівів та архівних документів, щоб українці не дізнавалися правди про Україну, її історію, не вивчали свого походження. Сьогодні маємо змінити таке ставлення. У плані архівного надбання Україна – найбільша країна, тому важливо, щоб ці матеріали були у відкритому доступі для загального користування для науковців і для пересічних громадян.

Список використаних джерел

1. Державна архівна служба України. Національний архівний фонд. URL: <https://archives.gov.ua/ua/>
2. Терещук Галина. Шукай в архівах! Історія та родовід. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/arkhivny-dokumenty-metrychni-knyhy/31545958.html>
3. Про роботу Укрдержархіву, архівних установ і спеціальних установ страхового фонду документації у 2021 р. та пріоритети на 2022 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik-2018/zvit2021/zvit2021-arhiv.pdf>
4. Державна архівна служба України. Державна архівна служба вперше розробила програму оцифрування архівних інформаційних ресурсів на середньостроковий період. URL: <https://archives.gov.ua/ua/>

